

2. Gelir vergisi

2.1 Gelir vergisinin konusu

Gerçek kişilerin gelirleri, gelir vergisine tabidir. Gelir Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde, vergiye tabi gelirin tanımı yapılırken, 2. maddesinde de, vergiye tabi gelir unsurları sayılmıştır. Buna göre gerçek kişilerin, Kanun'un 2. maddesinde sayılan gelir kaynaklarından elde ettikleri gelirler, gelir vergisine tabidir. Daha açık bir ifade ile vergiye tabi gelir, gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde elde ettikleri kazanç ve iratların safi tutarıdır.

2.2 Gelirin unsurları

Gelir vergisine tabi gelir unsurları, aşağıda sayıldığı gibidir.

- Ticari kazançlar
- Zirai kazançlar
- Ücretler
- Serbest meslek kazançları
- Gayrimenkul sermaye iratları
- Menkul sermaye iratları
- Diğer kazanç ve iratlar

2.3 Mükellefiyet türleri

2.3.1 Tam mükellefler

Gelir vergisi uygulamasında, mükellefler, tam mükellef ve dar mükellef olarak, iki genel kategoriye ayrılmıştır. Bu kategorileri birbirinden ayıran ölçü "Türkiye'de yerleşik olmak"tır. Vergi uygulamasında, Türkiye'de yerleşik sayılan gerçek kişiler tam mükellef, yerleşik sayılmayanlar ise dar mükellef olarak adlandırılmaktadır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 4. maddesinde;

- kametgahı Türkiye'de olanlar,
- Bir takvim yılı içerisinde Türkiye'de devamlı olarak 6 aydan fazla oturanlar,

gelir vergisi uygulaması açısından tam mükellef sayılmaktadırlar. Tam mükellefler tarafından Türkiye içinde ve dışında elde edilen kazanç ve iratların tamamı Türkiye'de vergilendirilir.

2.3.2 Dar mükellefler

Gelir Vergisi Kanunu'nun 4. maddesinde, Türkiye'de yerleşik me konusunda ikametgah ve oturma süresi esasını benimsenmiştir. Türkiye'de ikametgahı bulunan ve bir takvim yılı içerisinde altı aydan fazla oturanların Türkiye'de yerleşik sayılacakları ve Türkiye'de altı aydan fazla oturanların geçici ayrılmalarının, Türkiye'de oturma sürelerinin hesabında dikkate alınmayacağı hükme bağlanmıştır.

Madde metninde geçen ikametgah kavramının, Medeni Kanun'un 19 ve izleyen maddeleri

hükümlerinde yazılı olan yerler olarak anlaşılması gerektiği de madde metninde ayrıca hükme bağlanmıştır.

Ancak Gelir Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinde, belli ve geçici bir görev veya iş için Türkiye'ye gelen işçiler, bilim ve fen adamları, uzmanlar, memurlar, basın ve yayın muhabirleri ve durumları bunlara benzeyen diğer kimselerle tahsil, tedavi, dinlenme veya seyahat amacıyla gelenler ve tutukluluk, hükümlülük veya hastalık gibi elde olmayan sebeplerle Türkiye'de alıkonulmuş veya kalmış olanların, Türkiye'de altı aydan fazla otursalar dahi, Türkiye'de yerleşik sayılamayacakları, dolayısıyla sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlardan dolayı vergilendirilecekleri açıklanmıştır.

Bu hükümler çerçevesinde, oturma ve çalışma izni alarak altı aydan daha fazla bir süredir yurtdışı dışında yaşayan Türk vatandaşları da, vergi uygulamaları bakımından dar mükellef sayılmaktadırlar.

Ayrıca, dar mükellefiyete tabi kişilerin, Türkiye'de kazanç ve irat elde etmesine ilişkin koşullar, Gelir Vergisi Kanunu'nun 7. maddesinde;

a. Ticari kazançlarda; kazanç sahibinin Türkiye'de iş yerinin bulunması veya daimi temsilci bulundurması ve kazancın bu yerlerde veya bu temsilciler vasıtasıyla sağlanması,

b. Zirai kazançlarda; zirai faaliyetlerin Türkiye'de icra edilmesi,

c. Ücretlerde; hizmetin Türkiye'de ifa edilmiş veya edilmekte olması veya Türkiye'de değerlendirilmesi,

d. Serbest meslek kazançlarında; serbest meslek faaliyetlerinin Türkiye'de icra edilmesi veya değerlendirilmesi,

e. Gayrimenkul sermaye iratlarında; gayrimenkulün Türkiye'de bulunması ve bu mahiyetteki mal ve hakların Türkiye'de kullanılması veya değerlendirilmesi,

f. Menkul sermaye iratlarında; sermayenin Türkiye'de yatırılmış olması,

g. Diğer kazanç ve iratlarda; bu kazanç ve iratları doğuran işin veya muamelenin Türkiye'de ifa edilmesi veya Türkiye'de değerlendirilmesi,

olarak belirtilmiştir.

Yukarıda yapılan açıklamalarda geçen, "Türkiye'de değerlendirme" ifadesi ile kastedilen, ödemenin Türkiye'de yapılması veya ödeme yabancı ülkede yapılmışsa, Türkiye'de ödeyenin veya nam ve hesabına ödeme yapılanın hesaplarına intikal ettirilmesi veya karından ayrılmasıdır.

2.4 Gelir vergisi oranları

Türkiye'de gelir vergisi, artan oranlı bir tarifeye göre hesaplanmaktadır. Bu tarifede yer alan vergi oranları, vergiye tabi gelirin miktarı yükseldikçe artmaktadır. Artan oranlı vergi tarifesi uygulamasının altında, yüksek gelir gruplarının vergi ödeme güçlerinin daha fazla olduğu ve bu sebeple de daha yüksek miktarda vergi ödemeleri gerektiği düşünülmektedir.

İlgili yılda uygulanacak olan gelir vergisi tarifesindeki gelir dilimleri Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 123. maddesi uyarınca, bir önceki yıl uygulanan gelir dilimlerinin, aynı yıl için

açıklanan yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle hesaplanması gerekmektedir. Bu ekinde hesaplanan tutarların % 5'ini aynan kesirler dikkate alınmaz. 2009 yılı yeniden değerlendirme oranı % 2,2 olarak açıklanmıştır.

Bu oran dikkate alınmak suretiyle hesaplanan ve 2010 yılında geçerli olacak gelir dilimleri ve bu gelir dilimleri kullanılarak oluşturulan tarife, 29 Aralık 2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 273 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile aynadaki ekinde duyurulmuştur.

Gelir dilimi	Vergi oranı
8.800 TL'ye kadar	% 15
22.000 TL'nin 8.800 TL'si için 1.320 TL, fazlası	% 20
50.000 TL'nin 22.000 TL'si için 3.960 TL, fazlası	% 27
50.000 TL'den fazlasının 50.000 TL'si için 11.520 TL, fazlası	% 35

2.5 Gelir unsurlarının vergilendirilmesi

Bu bölümde, Gelir Vergisi Kanunu'nda tanımlanan gelir unsurlarından, ticari kazanç, serbest meslek kazancı, ücret, gayrimenkul sermaye iradı ve menkul sermaye iradı ele alınmıştır.

2.5.1 Ticari kazançların vergilendirilmesi

2.5.1.1 Tanımı

Her türlü ticari ve sınai faaliyetlerinden doğan kazançlar ticari kazançtır.

2.5.1.2 Ticari kazancın tespit şekilleri

Ticari kazanç gerçek veya basit usule göre tespit edilmektedir.

2.5.1.2.1 Gerçek usulde ticari kazancın tespiti

Gerçek usulde ticari kazancın tespiti iki şekilde yapılabilir:

a. Bilanço esasında ticari kazancın tespiti: Bilanço esasında, ticari kazanç, teebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve bilanço arasındaki müspet farktır. Ticari kazancın tespiti sırasında, Vergi Usul Kanunu'nun degerlemeye ilişkin hükümleri ile Gelir Vergisi Kanunu'nun 40 ve 41. maddeleri uygulanır.

b. İletme hesabı esasında ticari kazancın tespiti: İletme hesabı esasında, ticari kazanç, bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılat ile giderler arasındaki müspet farktır. Bu usulde de ticari kazancın tespiti sırasında, Vergi Usul Kanunu'nun degerlemeye ilişkin hükümleri ile Gelir Vergisi Kanunu'nun 40 ve 41. maddeleri uygulanır.

2.5.1.2.2 Basit usulde ticari kazancın tespiti

Basit usulde ticari kazanç, bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılatın giderler ve satılan malların alıbedellerinin düşülmesi suretiyle tespit edilecektir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 51. maddesinde sayılan işleri yapanların basit usulden faydalanmaları mümkün bulunmamaktadır.

Bu mükellefler, mal alışları, giderleri ve hasılatlarını gösteren belgeleri ayrı ayrı dosyalarda saklamak zorundadırlar.

Basit usulde vergilendirme için, bazı artların gerçekleşmesi olması gerekmektedir. Bunlar, Kanunda, genel ve özel artlar olarak iki başlık altında sayılmıştır. Basit usule tabi olmanın genel ve özel artları, 01.01.2010 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

i. Genel artlar:

2010 yılı için genel artlar aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- Kendi işinde bilfiil çalışmak veya bulunmak,
- Yerli mülkiyetinin iş sahibine ait olması halinde, emsal kira bedelinin, kiralanması olması halinde ise yıllık kira bedelinin, büyük şehir belediye sınırları içinde 4.300 TL'yi, diğer yerlerde de 3.000 TL'yi aşmaması,
- Ticari, zirai ve mesleki faaliyetleri dolayısıyla gerçek usulde gelir vergisi mükellefi olmamak.

ii. Özel artlar:

2010 yılı için özel artlar aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- Alım satım yapanların yıllık alımları tutarı 60.000 TL'yi, satışları tutarı da 90.000 TL'yi aşmamalıdır.
- Alım satım haricindekileri yapanların ise, yıllık gayrisafi iş hasılatları 30.000 TL'yi aşmamalıdır.
- Alım satım ile diğer işlerin beraber yapılması halinde, yıllık satış tutarı ile iş hasılatı toplamı 60.000 TL'yi aşmamalıdır.

2.5.1.3 Ticari kazançtan indirilebilecek giderler

Ticari kazanç elde eden mükelleflerin gelir vergisi matrahlarının hesabında, aşağıdaki giderler, hasılatlarından indirilebilmektedir.

- Ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderler (hracat, yurt dışında inşaat, onarma, montaj ve taşımacılık faaliyetlerinde bulunan mükellefler, bu bentte yazılı giderlere ilaveten bu faaliyetlerden döviz olarak elde ettikleri hâsılatın binde beşini aşmamak şartıyla yurt dışındaki bu işlerle ilgili giderlerine karşılık olmak üzere götürü olarak hesapladıkları giderleri de indirebilirler),
- Hizmetli ve işçilerin iş yerinde veya iş yerinin müteminatında ilaç ve ibate giderleri, tedavi ve ilaç giderleri, sigorta primleri ve emekli aidatı (Bu primlerin ve aidatın istirdat edilmemek üzere Türkiye'de kain sigorta şirketlerine veya emekli ve yardım sandıklarına ödenmesi olması ve emekli ve yardım sandıklarının tüzel kişiliği haiz bulunmaları şartıyla), Gelir Vergisi Kanunu'nun 27. maddesinde yazılı giyim giderleri,

- c. İle ilgili olmak artıyla, mukavelenameye veya ilama veya kanun emrine istinaden ödenen zarar, ziyan ve tazminatlar,
- d. İle ilgili ve yapılan işin ehemmiyeti ve genişliği ile mütenasip seyahat ve ikamet giderleri (Seyahat maksadının gerektirdiği süreyle sınırlı olmak artıyla),
- e. Kiralama yoluyla edinilen veya işletmeye dahil olan ve işletmede kullanılan taşınmazların giderleri,
- f. İşletme ile ilgili olmak artıyla; bina, arazi, gider, istihlak, damga, belediye vergileri, harçlar ve kaydiyeler gibi aynı vergi, resim ve harçlar,
- g. Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar,
- h. Verenlerce, Sendikalar Kanunu hükümlerine göre sendikalara ödenen aidatlar (bu kadar ki; ödenen aidatın bir aylık tutarı, iş yerinde işçilere ödenen çıplak ücretin bir günlük toplamını aşamaz),
- i. Verenler tarafından ücretliler adına bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları (Gerek işverenler gerekse ücretliler tarafından bireysel emeklilik sistemine ödenen ve vergi matrahının tespitinde dikkate alınan katkı paylarının toplamı Gelir Vergisi Kanunu'nun 63. maddesinin birinci fıkrasının 3 numaralı bendinde belirlenen oran ve haddi aşamaz.),
- j. Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığı'nca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde belirlenen gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedeli.

2.5.1.4 Ticari kazançtan indirilemeyecek giderler

Ticari kazanç elde eden mükelleflerin, gelir vergisi matrahlarının hesabı sırasında, aşağıdaki giderlerin hasılatlarından indirilmesi mümkün olmamaktadır.

- a. Teebbüs sahibi ile eminin ve çocuklarının işletmeden çektikleri paralar veya aynen aldıkları sair değerler (Aynen alınan değerler emsal bedeli ile değerlendirilerek teebbüs sahibinin çektiklerine ilave olunur.)
- b. Teebbüs sahibinin kendisine, emine, küçük çocuklarına işletmeden ödenen aylıklar, ücretler, ikramiyeler, komisyonlar ve tazminatlar;
- c. Teebbüs sahibinin işletmeye koyduğu sermaye için yürütülecek faizler;
- d. Teebbüs sahibinin, eminin ve küçük çocuklarının işletmede cari hesap veya diğer hesaplarındaki alacakları üzerinden yürütülecek faizler;
- e. Yukarıda yer verilen işlemler hariç olmak üzere, teebbüs sahibinin, ilikili kişiler ile emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit edilen bedel veya fiyatlar üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunması halinde, emsallere uygun bedel veya fiyatlar ile teebbüs sahibince uygulanmış bedel veya fiyat arasındaki işletme aleyhine oluşan farklar işletmeden çekilmi sayılmaktadır.

Teebbüs sahibinin emi, üstsoy ve altsoyu, üçüncü derece dahil yansoy ve kayın hısımları ile doğrudan veya dolaylı ortağı bulunan şirketler, bu şirketlerin ortakları, bu şirketlerin idaresi,

denetimi veya sermayesi bakımından kontrolü altında bulunan diğer şirketler kanun maddesinde ilikili olarak tanımlanmıştır.

malat ve inaat, kiralama ve kiraya verme, ödünç para alınması veya verilmesi, ücret, ikramiye ve benzeri ödemeleri gerektiren işlemler, her hâl ve şartta mal veya hizmet alım ya da satımı olarak değerlendirilmelidir.

İletmeden çekilmiş sayılan farklar, ilikili tarafından beyan edilmiş gelir veya kurumlar vergisi matrahının hesabında dikkate alınmış ise ilikili nin vergilendirme işlemleri buna göre düzeltilir. İlikili ler ve bu işlemlerle yapılan işlemler hakkında Gelir Vergisi Kanunu'nun 41. maddesinde yer almayan hususlar bakımından, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 13. maddesi hükmü uygulanır.

f. Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile teebbüs sahibinin suçlarından doğan tazminatlar (Akitlerde ceza artışı olarak derpi edilen tazminatlar, cezai mahiyette tazminat sayılmaz.)

g. Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklâm giderlerinin % 50'si. (Bakanlar Kurulu, bu oranı % 100'e kadar artırmaya, sınıra kadar indirmeye yetkilidir.)

Bakanlar Kurulu bu yetkisini kullanarak oranı 90/1081 sayılı Karar ile sınıra indirmiştir. Ancak 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun'un 4. maddesinde yapılan ve 19 Mayıs 2008 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren değişiklikle, Gelir Vergisi Kanunu'nun yukarıda belirtilen hükmündeki ilan ve reklam giderlerinin gelir ve kurumlar vergisi matrahlarının tespitinde gider olarak dikkate alınamayacağı hükmü Kanun'a eklenmiştir.

Bu değişiklik kapsamında Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılan 2 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde, her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerinin tanıtımına yönelik bu tür reklam harcamalarının, kurum kazancının tespitinde kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

Danıştay 4. Daire Başkanlığı'nın 22.09.2008 tarih ve 2008/3758 Esas No.lu Kararı ile 2 seri numaralı KV Genel Tebliğinde yer alan yukarıdaki açıklamanın her türlü alkol ve alkollü içkilere ait ilan ve reklam giderleri yönünden yürütülmesi durdurulmuştur. Rehber'in yayına hazırlandığı tarih itibarıyla, Danıştay tarafından esasa ilikin karar verilmemiştir.

h. Kiralama yoluyla edinilen veya işletmede kayıtlı olan yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz, uçak ve helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ile amortismanları;

i. Basın yoluyla ilenen fiillerden veya radyo ve televizyon yayınlarından doğacak maddî ve manevî zararlardan dolayı ödenen tazminat giderleri.

Yukarıda yer verilen düzenlemelerin uygulanmasında, kolektif şirketlerin ortakları ile adi ve eshاملı komandit şirketlerin komandite ortakları teebbüs sahibi sayılır.

2.5.1.5 E itim ve ö retim işletmelerinin kazançlarında istisna uygulaması

Okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve orta öğretim özel okullarının işletilmesinden elde edilen kazançlar, ilgili Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığının 254 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile belirlediği usul ve esaslar çerçevesinde beş vergilendirme dönemi gelir

vergisinden istisna edilmiş bulunmaktadır. İstisna, okulların faaliyete geçtiği vergilendirme döneminden itibaren başlanacaktır.

2.5.2 Ücretlerin vergilendirilmesi

2.5.2.1 Ücretin tanımı

Gelir Vergisi Kanunu'nda ücret, işverene tabi ve belirli bir iş yerine başlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatler şeklinde tanımlanmıştır.

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık ilişiği kısıtlanmamış olması ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tespit edilmiş olması, ücret niteliğini de etkilemeyecektir.

2.5.2.2 Diğer ücretler

Aşağıda sayılan kişilerin safi ücretleri takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük kişiler için uygulanan asgari ücretin yıllık brüt tutarının % 25'idir.

- Kazançları basit usulde tespit edilen ticaret erbabının yanında çalışanlar,
- Özel hizmetlerde çalışan oförler,
- Özel işletmelerde çalıştırılan kişiler,
- Gayrimenkul sermaye iradı sahibinin yanında çalışanlar,
- Gerçek ücretlerinin tespitine imkan olmaması sebebiyle, Danıştay'ın olumlu görüşü ile Maliye Bakanlığı'nca bu kapsama alınanlar.

Diğer ücretler için yıllık beyanname verilmesine gerek yoktur. Ayrıca, başka gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de diğer ücretler beyannameye dahil edilmeyecektir.

2.5.2.3 Gerçek ücret

Ücretin gerçek safi değeri, ücretin tanımında yer alan menfaatler toplamından aşağıdaki indirimlerin yapılması suretiyle hesaplanacaktır.

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre yapılan kanuni kesintilerle, Ordu Yardımlaşma Kurumu ve benzeri kamu kurumları için yapılan kanuni kesintiler,
- Kanunla kurulan Emekli Sandıkları ile 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20. maddesinde belirtilen sandıklara ödenen aidat ve primler.
- Mükellefin ailesine, eşi ve küçük çocuklarına ait özel sigortalar için hizmet erbabı tarafından ödenen primler ile bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları. Ancak bu primlerin indirim olarak dikkate alınabilmesi için bazı koşullar mevcuttur. Bunlar:

- Sigortanın veya emeklilik sözleşmesinin, Türkiye'de kurulu ve merkezi Türkiye'de bulunan bir sigorta veya emeklilik şirketi nezdinde akdedilmiş olması,

- Ödenen prim, aidat ve katkı payları toplamının, ödendiği ayda elde edilen ücretin % 10'unu (bireysel emeklilik sistemi dışındaki şahıs sigorta poliçeleri için ödenen primlerde, ödendiği ayda elde edilen ücretin % 5'ini) ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarına eşit olmasıdır.

d. Sendikalar Kanunu hükümlerine göre sendikalara ödenen aidatlar, (Aidatın ödendiğinin belgelenmesi şarttır)

2.5.2.4. İstisnalar

Gelir Vergisi'nden istisna olan ücretlerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

- a. Köylerde veya son nüfus sayımına göre nüfusu 5.000'i aşmayan yerlerde faaliyet gösteren ve el dokuma halı ve kilim imalatında çalışan işçilerin ücretleri,
- b. Gelir vergisinden muaf olanların veya gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin yanında çalışan işçilerin ücretleri,
- c. Madenlerde çalışan işçilerin maden cevheri istihsalı ile ilgili yeraltında çalışmaları zamanlara ait ücretleri,
- d. Köy muhtarı ile köylerin katip, korucu, imam, bekçi vb. hizmetlilerine köy bütçesinden ödenen ücretler,
- e. Hizmetçi ücretleri, (mürebbiyelere ödenen ücretler hariçtir)
- f. Sanat okulları ve bu mahiyetteki enstitülerde, ceza ve ıslah evlerinde, darülacezelerin atölyelerinde çalışan öğrencilere, hükümlü ve tutuklulara ve dükkünlere verilen ücretler,
- g. Verence iş yerinde yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler. Verence çalışanlara iş yerinde yemek verilmemesi durumunda ise çalışanlara günlük 1 günlük yemek bedelinin 01.01.2010 tarihinden itibaren KDV hariç 10,00 TL'yi aşmaması ve yemek bedeli ödemesinin yemek verme hizmetini sağlayan mükellefe yapılması (örneğin personele yemek fişi veya yemek kartı verilmesi),
- h. Genel olarak maden işletmelerinde ve fabrikalarda çalışan hizmet erbabına konut tedariki ve bunların elektrik, ısınma gibi masrafları ile mülkiyeti verene ait olan ve brüt alanı 100 m²yi aşmayan konutların hizmet erbabına mesken olarak tahsisi suretiyle sağlanan menfaatler (A kısmına isabet eden menfaat için istisna uygulanmaz).
- i. İşçilerin işe topluca gidip gelmeleri için işveren tarafından yapılan taşıma giderleri,
- j. Çırakların asgari ücreti aşmayan ücretleri,
- k. İşle ilgili yapılan seyahatlerdeki gerçek yol giderlerinin tamamı ile yemek ve yatmak giderlerine karşılık hizmet erbabına verilen gündelikler. (Aynı aylık seviyesindeki devlet memuru gündelikini aşmamak üzere).

- I. Devlet Memurları Kanunu'na göre ödenen yakacak yardımları,
- m. Hizmet erbabına ödenen çocuk zamları, (Devletçe verilen tutarı a mayan kısım için) evlenme ve do um yardımları, (hizmet erbabının iki aylı na tekabül eden tutarı a maması ko ulu ile)
- n. Evlenme ve do um münasebetiyle hizmet erbabına yapılan yardımlar.
- o. Kanunu'na göre ödenmesi gereken kıdem tazminatları,
- p. Nafakalar,
- q. Demirba olarak verilen giyim e yası,
- r. Spor yarı malarına katılan amatör sporculara ödenen ödül ve ikramiyeler,
- s. Spor yarı malarını yöneten hakemlere ödenen ücretler,
- t. Sosyal sigortalar kurumları tarafından sigortalılara yapılan ödemeler
- u. lim ve fenni, güzel sanatları, tarımı, hayvan yeti tirilmesini ve memleket bakımından faydalı olan di er i leri te vik etmek amacıyla verilen ikramiye ve mükafatlar,
- v. Yabancı ülkelerde bulunan sosyal güvenlik kurumları tarafından ödenen emekli, maluliyet, dul ve yetim aylıkları,
- w. Kanuni ve i merkezi Türkiye'de bulunmayan dar mükellefiyete tabi i verenlerin yanında çalı an hizmet erbabına, i verenin Türkiye dı nda elde etti i kazançları üzerinden döviz olarak ödedi i ücretler.
- x. Subay, astsubay, erba ve erlere ve Ordu hizmetinde bulunan sivil makinistlere, uçu , dalı gibi hizmetleri dolayısıyla verilen tazminatlar, gündelikler, ikramiyeler, zamlar.
- y. Türk Hava Kurumu veya kanuni veya i merkezi Türkiye'de bulunan müesseselerde uçu maksadıyla görevlendirilen, hava aracının sevk ve idaresiyle görevli pilotlar ile uçu esnasında uçak içinde hizmet veren yetkili sivil havacılık otoritesince sertifikalandırılmı personele; fiilen uçu hizmeti, deniz altına dalı yapanlara fiilen dalı hizmetleri dolayısıyla verilen tazminat, gündelik, ikramiye ve zamlar.

2.5.2.5. Sakatlık indirimi

2010 yılında uygulanacak sakatlık indirimi tutarları;

- Birinci derece sakatlar için: 680 TL,
- İkinci derece sakatlar için: 330 TL ,
- Üçüncü derece sakatlar için: 160 TL.

Aylık olarak hesaplanan 92,95 TL tutarındaki asgari geçim indirimi, ücret üzerinden hesaplanan gelir vergisi tevkifatı tutarından mahsup edilecektir. Bu ücretlinin asgari geçim indirimi mahsup işlemi a a idaki eklede gerçekte tirilecektir.

Aylık brüt ücret (Ocak 2010)	729,00 TL
Sosyal güvenlik primi i ç i payı (%14)	102,06 TL
sizlik sigortası primi i ç i payı (% 1)	7,29 TL
Gelir vergisi matrahı [729,00 - (102,06 + 7,29)]	619,65 TL
Hesaplanan gelir vergisi (% 15)	92,95 TL
Mahsup edilecek asgari geçim indirimi (-)	92,95 TL
Ödenecek gelir vergisi (92,95 - 92,95)	0,00 TL

Buna göre, i veren mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarı kadar (92,95 TL) ücretliye daha fazla ödeme yapacaktır. Di er bir ifadeyle ücretlinin eline geçen net tutar 92,95 TL fazla olacaktır.

2.5.3 Serbest meslek kazançlarının vergilendirilmesi

2.5.3.1 Tanımı

Her türlü serbest meslek faaliyetinden do an kazançlar serbest meslek kazancıdır.

Serbest meslek faaliyeti ise;

- Sermayeden çok ki isel çalı maya, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan,
- Ticari mahiyette olmayan,
- verene tabi olmaksızın ahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılan,

faaliyettir.

2.5.3.2. Serbest meslek erbabı

Serbest meslek faaliyetini mutad meslek halinde ifa edenler, serbest meslek erbabıdır. Ayrıca, a a da sayılanlar da serbest meslek erbabı kabul edilmektedirler.

- a. Gümrük komisyoncuları, borsa ajan ve acenteleri, noterler,
- b. Serbest meslek kazancından hisse alanlar,
- c. Serbest meslek faaliyetinde bulunan Kollektif ve adi irketlerde ortaklar, adi komandit irketlerde komanditeler,
- d. Dava vekilleri, mü avirler, kurumlar ve tüccarlarla serbest meslek erbabının ticari ve mesleki i lerini takip edenler ve konser veren müzik sanatçıları,
- e. Ebe, sünnetçi, sa lık memuru, arzuhalci, rehber gibi mesleki faaliyette bulunanlar, (Vergi Usul

Kanunu'nun 155. maddesinde sayılan kollarından en az ikisini temsil etmeleri (artı ile)

2.5.3.3. Serbest meslek kazancının tespiti

Serbest meslek kazancı, bir hesap dönemi içinde serbest meslek faaliyeti karlılığı olarak tahsil edilen para ve ayınlar ve diğer suretlerle sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerden, bu faaliyetler dolayısıyla yapılan giderler indirildikten sonra kalan fark olarak hesaplanmaktadır.

2.5.3.4. Mesleki giderler

Serbest meslek kazancının tespitinde, aşağıdaki giderler, hasıllattan indirilebilmektedir.

- Mesleki kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için ödenen genel giderler (ikametgahlarının bir kısmını işyeri olarak kullananlar, ikametgah için ödedikleri kiranın tamamı ile ısıtma ve aydınlatma gibi diğer giderlerin yarısını indirebilirler. İşyeri kendi mülkü olanlar kira yerine amortismanı, ikametgahı kendi mülkü olup bunun bir kısmını işyeri olarak kullananlar amortismanın yarısını gider yazabilirler).
- Hizmetli ve işçilerin işyerinde veya işyerinin müessesesindeki ikamet ve ibate giderleri, tedavi ve ilaç giderleri, sigorta primleri ve emekli aidatı (bu primlerin ve aidatın geri alınmaması üzere Türkiye'de kain sigorta şirketlerine veya emekli ve yardım sandıklarına ödenmesi olması ve emekli ve yardım sandıklarının tüzel kişiliği haiz bulunmaları şartıyla) ile demirbaş olarak verilen giyim eşyalarına ait giderler.
- Mesleki faaliyetle ilgili seyahat ve ikamet giderleri (seyahat maksadının gerektirdiği süre ile sınırlı olmak şartıyla).
- Mesleki faaliyette kullanılan tesisat, demirbaş eşya ve envantere dahil taşınmazlar için Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar (amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması halinde aynı Kanun'un 328. maddesine göre hesaplanacak zararlar dahil).
- Kiralanan veya envantere dahil olan ve işyerinde kullanılan taşınmazların giderleri.
- Alınan mesleki yayınlar için ödenen bedeller.
- Mesleki faaliyetin ifası için ödenen mal ve hizmet alım bedelleri.
- Serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla emekli sandıklarına ödenen giriş ve emeklilik aidatları ile mesleki tekliflere ödenen aidatlar.
- Mesleki kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için ödenen meslek, ilan ve reklam vergileri ile işyerleriyle ilgili aynı vergi, resim ve harçlar.
- Mesleki faaliyetle ilgili olarak kanun, ilam ve mukavelenameye göre ödenen tazminatlar.

2.5.3.5. İndirilemeyecek giderler

Aşağıdaki giderlerin, serbest meslek kazancının tespiti sırasında hasıllattan indirilmesi mümkün değildir.

- a. Her türlü para cezaları,
- b. Vergi cezaları,
- c. Serbest meslek erbabının suçlarından doğan tazminatlar.

2.5.3.6. Serbest meslek kazançlarında istisnalar

Gelir Vergisi Kanunu'nun 18. maddesinde belirtilen, müellif, mütercim, heykeltıraş, hattat, ressam ve bestekar, bilgisayar programcısı, mucitler ve bunların kanuni temsilcilerinin eserlerini satmak veya kiralamak suretiyle elde ettikleri hasılat gelir vergisinden istisnadır. Eserlerin neşir, temsil, icra ve tehir gibi suretlerle değerlendirilmesi karlılığında alınan bedel ve ücretler de istisnaya dahildir.

Ancak sayılan serbest meslek kazançlarının gelir vergisinden istisna edilmiş olması, bu kazançlar üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesine göre yapılacak tevkifata engel değildir. Tevkifatın oranı % 17 olarak uygulanmaktadır.

Kanun'un 18. maddesinde sayılan serbest meslek faaliyetlerinden elde edilen gelirler, gelir vergisinden istisna olduğundan, bu kişilerce belirtilen gelirler dolayısıyla gelir vergisi beyannamesi verilmez.

2.5.4 Gayrimenkul sermaye iratlarının vergilendirilmesi

2.5.4.1 Tanımı

Arazi, bina, madenler, gemiler, motorlu vasıtalar, makina ve tesisat, imtiyaz hakları, marka, ticaret ünvanı, telif hakları gibi mal ve hakların sahipleri, irtifak ve intifa hakkı sahipleri ve kiracıları tarafından kiraya verilmesi sonucu elde edilen gelirler, gayrimenkul sermaye iradidir.

2.5.4.2 Gayrisafi hasılat

Gayrimenkul sermaye iratlarında gayrisafi hasılat, yukarıda sayılan mal ve hakların kiraya verilmesinden bir takvim yılı içinde (o yıla veya geçmiş yıllara ait olarak), nakden veya aynen tahsil edilen kira bedellerinin tutarıdır. Her iki yıla ilişkin olarak, peşin kira tahsilatı yapılmısa, bunlar, ilgili yılların hasılatı sayılır. Bina ve arazide beyan edilecek gayrimenkul sermaye iradı tutarı, gayrimenkulün vergi değerinin % 5'inden az olamaz.

2.5.4.3 İndirilebilecek giderler

Gayrimenkul sermaye iradının tespiti sırasında, giderler, iki farklı yöntemle, hasılattan indirilebilmektedir. Daha açık bir ifade ile hasılattan gerçek giderler indirilebileceği gibi, dileyen mükellefler, götürü gider uygulamasını seçerek hasılatlarının % 25'ini, vergi matrahının hesaplanması sırasında, gider olarak düşülebilmektedirler.

2.5.4.3.1 Gerçek gider usulü

Bu usulü tercih eden mükellefler, aşağıda sayılan giderlerini, hasılattan indirilebileceklerdir.

- a. Kiraya veren tarafından ödenen aydınlatma, ısıtma, su ve asansör giderleri,

- b. Kiraya verilen malların idaresi için yapılan ve gayrimenkulün ehemmiyeti ile mütenasip olan idare giderleri,
- c. Kiraya verilen mal ve haklara müteallik sigorta giderleri,
- d. Kiraya verilen mal ve haklar dolayısıyla yapılan ve bunlara sarf olunan borçların faizleri ile konut olarak kiraya verilen bir adet gayrimenkulün iktisap yılından itibaren beş yıl süre ile iktisap bedelinin % 5'i (iktisap bedelinin % 5'i tutarındaki bu indirim, sadece ilgili gayrimenkule ait hasıllata uygulanır. Ancak indirilmeyen kısım gider fazlalığı sayılmaz),
- e. Kiraya verilen mal ve haklar için ödenen vergi, resim, harç ve harçları kiraya verenler tarafından ödenmesi halinde belediyelere ödenen harcamalara ilişkin tirak payları,
- f. Kiraya verilen mal ve haklar için ayrılan amortismanlar,
- g. Kiraya verenin yaptığı onarım giderleri (Emlakin iktisadi değerini artıracak surette tevsi, tadili veya bunlara ilaveler yapılması için ihtiyar olunan giderler onarım gideri sayılmaz),
- h. Kiraya verilen mal ve haklara ait bakım ve idame giderleri,
- i. Kiraladıkları mal ve hakları kiraya verenlerin ödedikleri kiralar ve diğer gerçek giderler,
- j. Kiraya verilen mal ve haklarla ilgili olarak mukavelenameye kanuna veya ilama istinaden ödenen zarar, ziyan ve tazminatlar,
- k. Sahibi buldukları konutları kiraya verenlerin kira ile oturdukları konutun kira bedeli (kira indirimi gayri safi hasıllattan yukarıda sayılan giderler düşüldükten sonra, kalan miktar üzerinden yapılır, kiranın indirilemeyen kısmı gider fazlalığı sayılmaz).

Gayrimenkul sermaye mahiyetindeki mal ve hakların kısmen kiraya verilmesi halinde, yukarıda yazılı giderlerden yalnız bu kısma isabet edenler hasıllattan indirilebilir.

2.5.4.3.2 Götürü gider usulü

Mükellefler isterlerse, yukarıda yazılı giderlere karılıklı olmak üzere, hasıllatlarının % 25'ini götürü olarak indirebilirler. Ancak bu usulü seçen mükellefler iki yıl geçmedikçe, gerçek gider usulüne dönemezler.

2.5.4.4 İndirilemeyecek giderler

Para cezaları ve vergi cezaları ile gecikme zammı ve faizleri, vergi matrahının hesaplanması sırasında, hasıllattan indirilemez.

2.5.4.5 İstisna ve beyan sınırı

Binaların mesken olarak kiraya verilmesinden 2010 yılında elde edilecek hasıllatın 2.600 TL'si gelir vergisinden istisna edilmiştir. Bu istisna tutarı 2009 yılında da 2.600 TL olarak uygulanmıştır.

Ancak istisna haddi üzerinde hasıllat elde edilip beyan edilmemesi veya eksik beyan edilmesi

hallerinde, bu istisnadan yararlanılması mümkün de ildir.

Ayrıca, ticari, zirai veya mesleki kazancını yıllık beyanname ile bildirmek mecburiyetinde olanlar bu istisnadan faydalanamazlar.

2009 yılında elde edilen ve stopaj yoluyla vergilendirilmi bulunan gayrisafi tutarı 22.000 TL'yi a mayan, i yeri kira bedellerinin, yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi söz konusu olmayacaktır. (22.000 TL'nin hesabında, varsa, istisna haddini a an konut kira gelirlerinin de dikkate alınması gerekmektedir).

Ayrıca, di er kazanç ve iratlar sebebiyle beyanname verilmesi gerekse bile, 22.000 TL'yi a mayan ve stopaj yoluyla vergilendirilmi bulunan gayrimenkul sermaye iratları beyan edilmeyecektir.

2010 yılında da aynı gelirler için beyan sınırı 22.000 TL olarak dikkate alınacaktır.

2.5.5 Menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesi

2.5.5.1 Menkul kıymetlerden elde edilen gelirler

Gerçek ki ilerinin menkul kıymetlerden elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesi, elde edilen gelirin türüne göre de i mektedir. Ba ka bir ifade ile menkul kıymetlerden elde edilen gelirler,

- a. Menkul sermaye iradı,
- b. Alım satım kazancı, (Di er kazanç ve irat)

olarak, belli ko ullarla beyana ve vergiye tabi bulunmaktadır.

2.5.5.1.1 Menkul sermaye iratları

A a ıda sayılan kazanç ve iratlar, Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinde, menkul sermaye iradı olarak tanımlanmı tır.

- a. Hisse senedi kar payları ve i tirak hisselerinden do an kazançlar,
- b. Yatırım fon ve ortaklıklarından elde edilen kar payları,
- c. Her nevi tahvil (ipotek finansmanı kurulu ları ve konut finansmanı kurulu ları tarafından ihraç edilen ipote e dayalı menkul kıymetler hariç ipotekli sermaye piyasası araçları, varlık teminatlı menkul kıymetler dahil) ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut daresi, Kamu Ortaklı ı daresi ve Özelle tirme daresi'nce çıkarılan menkul kıymetlerden sa lanan gelirler, (Devlet tahvili, Hazine bonusu eurobond, varlı a dayalı menkul kıymet, finansman bonusu, özel sektör tahvili ve yabancı men eli tahvil faiz gelirleri gibi)
- d. Alacak faizleri,
- e. Mevduat faizleri,
- f. Katılım bankalarının ödedikleri kar payları,

g. Repo gelirleri,

h. Bireysel emeklilik şirketlerince katılımcılara yapılacak ödemeler.

2.5.5.1.2 Alım satım kazançları

Alım satım kazancı olarak nitelendirilen kazançlar, menkul kıymetlerin vadesinden önce elden çıkarılmasından oluşan kazançlardır. Devlet tahvili, Hazine bonosu ve hisse senedi alım satım kazançları da bu kapsamda değerlendirilmektedir.

2.5.5.2 Menkul kıymet gelirin elde edilme zamanı

Gerçek kişilerin menkul kıymetlerden elde ettikleri gelirler, menkul kıymetin itfa olduğu, satıldığı veya kupon faizi ödemesinin yapıldığı tarihte elde edilmiş sayılır.

Mevduat ve repo işlemlerinde elde etme, mevduat hesabının veya repo işleminin vadesinde gerçekleşir. Temettüde ise gelir, şirketin temettü dağıtım tarihinde elde edilmiş olur.

Örneğin, bir bireysel yatırımcı tarafından 21.12.2009 tarihinde satın alınan Devlet tahvili, 14.05.2010 tarihinde satılmışsa, kazanç 2010 yılında elde edilmiş olur. 2009 yıl sonu itibarıyla oluşan değer artışı, Devlet tahvili henüz satılmadığından 2009 yılı kazancına/stopaj matrahına dahil edilmez.

Yine bir bireysel yatırımcı tarafından 31.10.2009 tarihinde açılmış olan altı ay vadeli mevduat hesabına 30.04.2010 tarihinde ödenecek faiz de, hesap 2009 yılında açılmış olmasına rağmen 2010 yılı geliri olarak kabul edilecektir.

2.5.5.3 Menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerde stopaj uygulaması

GVK'ya 5281 sayılı Kanunla eklenen geçici 67. madde hükmü ile gerçek ve tüzel kişilerin 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen tahvil ve bonolar ile bu tarihten itibaren iktisap edilen diğer menkul kıymetlerden banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla 2006-2015 yılları arasında elde edecekleri gelir ve kazançlar üzerinden % 15 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılması hükme bağlanmıştır. Ancak değişik tarihlerde gerek kanun değişikliği gerekse de Kanunun verdiği yetkiye istinaden Bakanlar Kurulu tarafından mükellefiyet türü veya gelir türüne göre farklı stopaj oranları belirlenmiştir. Tam ve dar mükellefler açısından geçerli olan stopaj oranlarına ilişkin açıklamalarımız aşağıda yer almaktadır.

2.5.5.3.1 Tam mükelleflerin gelirlerine uygulanacak stopaj oranı

Bakanlar Kurulu'nun 2006/10731 sayılı Kararı ile de tam mükellef gerçek kişi ve kurumların bazı gelirleri (tahvil ve bonolardan elde edilen alım satım kazançları ile bunların faiz gelirleri, hisse senedi alım satım kazançları, vadeli işlem sözleşmelerinden oluşan kazançlar, ödünç verilen menkul kıymet işlemlerinden oluşan gelirleri) için 23 Temmuz 2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere stopaj oranı % 15'ten % 10'a indirilmiştir.

Daha sonra 13 Kasım 2008 tarihli 2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tam mükellef gerçek kişi ve kurumların, geçici 67. madde kapsamındaki hisse senetlerinin (menkul kıymet yatırım ortaklığı hisse senetleri hariç) elden çıkarılmasından sağladıkları kazançları üzerinden hesaplanan stopajın oranı, 14 Kasım 2008 tarihinden itibaren % 0'a (sıfır) indirilmiştir.

Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
http://www.foxitsoftware.com For evaluation only.

özdoğrular
serbest muhasebeci mali müşavirlik Ltd. ti.
"Chartered Accountants & Auditors Ltd."

DIN EN ISO 9001:2000
Sertifika Tescil no:
01 100 042822

3ubat 2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2009/14580 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 01.01.2009 tarihinden itibaren yapılan işlemlere uygulanmak üzere, tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından, hisse senetlerine (menkul kıymet yatırım ortaklıkları hariç) veya hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden sağlanan kazançlara uygulanacak stopajın oranı da % 0'a (sıfır) indirilmiştir.

01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve bonolar ile bu tarihten önce iktisap edilen menkul kıymetlerden 01.01.2006 tarihinden sonra elde edilecek gelirler ise, 31.12.2005 tarihinde geçerli olan hükümler kapsamında vergilendirilecektir.

2.5.5.3.2 Dar mükelleflerin gelirlerine uygulanacak stopaj oranı

Geçici 67. maddede yer alan stopaj oranı 5527 sayılı Kanunla, dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından elde edilen bazı gelirler (tahvil ve bonolardan elde edilen alım satım kazançları ile bunların faiz gelirleri, hisse senedi alım satım kazançları, vadeli işlem sözleşmelerinden sağlanan kazançlar) için 7 Temmuz 2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere % 0'a indirilmiştir.

Yukarıda belirtilen dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından elde edilen bazı gelirlerde stopaj oranını sıfıra indiren düzenleme, Anayasa Mahkemesi'nin 15 Ekim 2009 tarihli toplantısında anayasaya aykırılığı gerekçesi ile iptal edilmiştir. Bu karar Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak 9 ay sonra yürürlüğe girecektir.

Anayasa Mahkemesi'nin söz konusu iptal kararı 8 Ocak 2010 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Buna göre karar 8 Ekim 2010 tarihinde yürürlüğe girmiş olacaktır.

Stopaj oranına ilişkin olarak herhangi bir düzenleme yapılmadığı durumda, söz konusu tarihe kadar dar mükelleflerin kapsamındaki gelirlerine % 0 oranında stopaj uygulanmaya devam edilecektir. 28ubat 2010 tarihi itibarıyla konuya ilişkin olarak herhangi bir düzenleme yapılmadığından, aşağıdaki açıklamalar kararın yürürlüğe gireceği tarihe kadar geçerli olan oranlar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Konuya ilişkin olarak 28ubat 2010 tarihinden sonra yeni bir düzenleme yapılması durumunda ise yeni düzenleme ile getirilen oranların uygulanması gerekecektir.

2.5.5.4 Menkul kıymet gelirlerinin beyanında indirim oranı uygulaması

5281 sayılı Kanun'la GVK'nın 76. maddesinde yapılan ve 2006 yılı başından itibaren yürürlüğe giren değişiklikle, bazı menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin beyanında, enflasyondan kaynaklanan kazançların vergi matrahı dışında tutulması amacıyla yönelik olarak yapılmakta olan indirim oranı uygulamasına, 31.12.2005 tarihi itibarıyla son verilmiştir.

Ancak 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş her nevi tahvil ve Hazine bonolarından sağlanan faiz gelirleri ile bu tarihten önce iktisap edilmiş menkul kıymetlerden sağlanan gelirlerin beyanı ve vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihinde yürürlükte olan mevzuatın uygulanacak olması sebebiyle, 2006 ve izleyen yıllarda da Maliye Bakanlığı tarafından indirim oranının belirlenmesi ve ilan edilmesi uygulamasına devam edilmektedir.

İndirim oranı aşağıdaki formülle göre hesaplanmaktadır.

Yeniden değerlendirme oranı _____

DT ve HB ihalelerindeki bileşik ortalama faiz oranı

01.01.2006 tarihinden önce Türk Lirası cinsinden ihraç edilen her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile bu tarihten önce iktisap edilmiş menkul kıymetlerden, 2009 yılında elde edilen faiz gelirlerinin 25 Mart 2010 tarihine kadar beyan edilmesi durumunda uygulanacak enflasyon indirim oranı, 273 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile % 16,7 olarak açıklanmıştır.

Bilindiği gibi, dövize, altına veya başka bir devalüasyona endeksli menkul kıymetler ile döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen menkul sermaye iratlarına söz konusu indirim oranı uygulanmamaktadır.

2.5.5.5 Alım satım kazançlarından indirilebilecek giderler

Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 81. maddesinde, değer artışı içinde safi kazanç hesaplanırken, elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderler ile ödenen vergi ve harçların, kazançtan indirilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, beyan edilmesi gereken menkul kıymet alım satım kazançlarından, alım-satım sırasında ödenen komisyonlar ile banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) düşülebilecektir.

Menkul kıymetlerin satın alınması için kullanılan kredilere ilişkin faizlerin ve temerrüt faizlerinin gider olarak kazançtan indirilmesi ise Gelir Vergisi Kanunu hükümleri uyarınca mümkün değildir.

2.5.5.6 Menkul kıymet gelir türleri itibarıyla vergilendirme esasları

2.5.5.6.1 Hisse senedi temettü gelirleri

Menkul kıymet gelirleri ile ilgili olarak 2006 yılı başından itibaren yürürlüğe giren ve GVK'nın geçici 67. maddesi hükümleri çerçevesinde sürdürülen vergileme rejimi, hisse senedi kar paylarını kapsamamaktadır.

Gerçek kişilerce 2009 yılında olduğu gibi 2010 yılında elde edilen hisse senedi kar payları da, dağıtım kurum tarafından % 15 oranında stopaja tabi tutularak, stopaj sonrası kalan net tutar hisse senedi sahibine ödenmektedir. Bu stopajın oranı menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO) ve gayrimenkul yatırım ortaklığı (GYO) hisse senetlerinden elde edilen temettü gelirlerinde % 0 olarak uygulanmaktadır.

Tam mükellef gerçek kişilerin elde ettikleri kar paylarının yarısı gelir vergisinden istisnadır. (GVK md. 22) Kar payının kalan yarısının varsa üzerinden stopaj yapılmıdır. Diğer menkul sermaye iratları ile birlikte toplamının, GVK'nın 86. maddesi çerçevesinde 2010 yılı için belirlenen beyan sınırını (22.000 TL) aşması halinde, 25 Mart 2011 tarihine kadar yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir. Beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, kar payının dağıtım sırasında yapılan stopajın tamamı mahsup edilebilmektedir.

Örneğin, 2010 yılında sahibi olduğu hisse senetlerinden brüt (stopaj öncesi) 80.000 TL kar payı elde eden tam mükellef gerçek kişi, bu tutarın yarısının (40.000 TL) 2010 yılı için belirlenen (22.000 TL) beyan sınırını aşması nedeniyle, 40.000 TL'yi yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan etmek zorundadır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi beyan edilecek gelir, kar payının brüt tutarının yarısı (40.000 TL) olacaktır. Bu tutar üzerinden 2010 yılında geçerli olan gelir vergisi tarifesine göre hesaplanacak gelir vergisinden, kar payını dağıtım kurum tarafından % 15 oranında (MKYO ve GYO hariç) yapılan gelir

vergisi tevkifatının tamamı olan (80.000 x % 15=) 12.000 TL mahsup edilebilecektir.

2009 yılında elde edilmiş kar paylarının 25 Mart 2010 tarihine kadar beyan edilmesi sırasında ise beyan sınırı 22.000 TL olarak dikkate alınacaktır.

Ancak GVK'ya eklenen geçici 62. madde hükmü ile yukarıda belirtilen genel kurula bazı istisnalar getirilmiştir. Buna göre kurumlar vergisi mükelleflerinin;

a. 31.12.1998 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançlarının,

b. (a) bendi kapsamı dışında kalan ve 31.12.2002 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen, kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançlarının,

c. Geçici 61. madde kapsamında tevkifata tâbi tutulmuş kazançlarının (yatırım indirimi istisnası), da itımı halinde tevkifat yapılmayacaktır.

GVK'nda 4842 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle, gerçek kişilerce elde edilen, 1998 ve önceki hesap dönemlerine ait kurum kazançları üzerinden dağıtılan kar payları gelir vergisinden istisna edilmiştir.

Gerçek kişilerce yukarıda (b) ve (c) bentleri kapsamında elde edilen kâr paylarının net tutarına elde edilen kâr payının 1/9'u eklendikten sonra, bulunan tutarın yarısı vergiye tâbi gelir olarak dikkate alınacaktır. Bu gelirler ile ilgili olarak yıllık beyanname verilmesi halinde, beyannameye intikal ettirilen tutarın 1/5'i beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

Tam mükellef kurumlar tarafından, tam mükellef kurumlara dağıtılan kar payları stopaja tabi değildir. Bu kurumların, sermayesine iştirak ettikleri tam mükellef kurumdan elde ettikleri kar payları aynı zamanda kurumlar vergisinden de istisnadır. (KVK 5/1-a) Ancak yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kar payları bu istisna hükmünden yararlanamaz. Bu nedenle tam mükellef kurumlar yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kar paylarını kurum kazancına dahil etmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutacaklardır.

Dar mükellef gerçek kişiler ve kurumlar tarafından elde edilen hisse senedi temettü gelirleri üzerinden yapılan % 15 oranındaki stopaj, bu yatırımcılar açısından nihai vergi kabul edilmektedir. Stopajın oranı tam mükellef gerçek kişilerde olduğu gibi menkul kıymet yatırım ortaklıkları ve gayrimenkul yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden elde edilen temettü gelirlerinde % 0 olarak uygulanmaktadır. Stopaj yoluyla vergilendirilen bu gelirler dolayısıyla dar mükellefler tarafından beyanname verilmeyecektir.

2.5.5.6.2 Hisse senedi alım satım kazançları

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi hükmü gereğince, tam mükellef gerçek kişiler ve kurumların 01.01.2006 tarihinden itibaren iktisap ettikleri MKB'de işlem gören hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağladıkları kazançlar % 10 oranında stopaja tabi iken, bu stopajın oranı 2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 14 Kasım 2008 tarihinden itibaren % 0'a (sıfır) indirilmiştir.

Yukarıdaki Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, tam mükelleflerin menkul kıymet yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin satışından sağladıkları kazançlar % 0 stopaj oranı uygulaması kapsamında değildir.

Buna göre tam mükellef gerçek kişi ve kurumların menkul kıymet yatırım ortaklığı hisse senetlerinden elde ettikleri kazançlar üzerinden, idare aracılığı eden banka ve aracı kurum tarafından % 10 oranında stopaj yapılması gerekmektedir. (Bu menkul kıymetlerin 1 yıldan fazla elde tutulduktan sonra satılması durumunda elde edilen kazanç üzerinden stopaj yapılmaz.)

Dar mükellefler tarafından MKB'de gerçekleştirilen hisse senedi alım satım idarelerinde stopajın oranı % 0 olarak uygulanmaktadır.

Bu ekinde tevkif suretiyle vergilendirilen (% 0 veya % 10) kazançları elde eden dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar ile tam mükellef gerçek kişilerin ayrıca yıllık beyanname vermeleri veya banka gelirleri dolayısıyla beyanname veriyorlarsa, bu kazançlarını beyannameye dahil etmeleri söz konusu olmayacaktır.

Diğer taraftan, banka ve aracı kurum vasıtasıyla elde edilmeyen hisse senedi alım satım kazançları için geçici 67. madde uygulanmayacak, bu kazançlar GVK'nın genel hükümlerine tabi olacaktır. Bu kapsamda, tam mükellef gerçek kişilerce, tam mükellef kurumlara ait olup, 2 yıldan fazla elde tutulan hisse senetlerinden 2010 yılında elde edilen alım-satım kazançları beyana ve vergiye tabi olmayacaktır.

Tam mükellef kurumlar ise hisse senedi satımından elde ettikleri gelirleri kurum kazancına dahil etmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutacaklardır. Tevkif suretiyle ödenen vergilerin bulunması durumunda, bu stopajlar beyanname üzerinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir. Ancak Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5/1-e maddesinde sayılan artların yerine getirilmesi durumunda, kurumların idare hissesi satımından sağladıkları kazancın % 75'lik kısmı kurumlar vergisinden istisna olarak değerlendirilmektedir.

2.5.5.6.3 Mevduat faizleri, repo gelirleri ve katılım bankalarınca ödenen kar payları

GVK'nın geçici 67. maddesi hükmü gereğince, tam ve dar mükellef gerçek kişilerle kurumların, 2010 yılında elde ettikleri mevduat faizi (TL ve döviz tevdiat hesaplarına ödenen) ve repo gelirleri ile katılım bankalarınca katılma hesaplarına ödenen kar payları üzerinden %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Bu ekinde tevkif suretiyle vergilendirilen gelirleri elde eden dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar ile tam mükellef gerçek kişilerin ayrıca yıllık beyanname vermeleri veya banka gelirleri dolayısıyla beyanname veriyorlarsa, bu kazançlarını beyannameye dahil etmeleri söz konusu olmayacaktır.

Tam mükellef kurumlar bu gelirleri kurum kazancına dahil etmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutacaklardır. Tevkif suretiyle ödenen vergiler ise beyanname üzerinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir.

2.5.5.6.4 Devlet tahvili, Hazine bonusu ile Toplu Konut dairesi ve Özelleştirme dairesi tarafından çıkarılan menkul kıymetler ve özel sektör tahvili faiz gelirleri

2.5.5.6.4.1 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilenler

Devlet tahvili, Hazine bonusu ile Toplu Konut dairesi, Kamu Ortaklığı dairesi ve Özelleştirme dairesi tarafından 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymetlerden 2010 yılında elde edilen faiz gelirleri % 0 oranında stopaja tabidir. Özel sektör tahvillerinde ise bu oran % 10 olarak uygulanmaktadır.

Bu menkul kıymetlerden tam mükellef gerçek kişilerce, 2010 yılında elde edilen faiz gelirlerinin

gayrisafi tutarına Maliye Bakanlığı'nca 2010 yılı için tespit ve ilan edilecek olan indirim oranı uygulanacaktır. İndirim oranı uygulandıktan sonra kalan tutarın, 2010 yılı için belirlenen beyan sınırını aşması halinde, enflasyon indirimi sonrası kalan tutarın tamamı, 2011 yılının Mart ayı başından 25'ine kadar yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilecektir. Varsa tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler ise beyanname üzerinde hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilebilecektir.

Tam mükellef kurumlar bu gelirleri kurum kazancına dahil etmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutacaklardır. Varsa tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler ise beyanname üzerinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir.

Dar mükellef gerçek kişiler ve kurumlar tarafından elde edilen gelirler üzerinden yapılan stopaj (% 0 veya % 10) bu yatırımcılar açısından nihai vergi kabul edilmektedir. Bu nedenle söz konusu gelirler için beyanname verilmeyecektir.

2.5.5.6.4.2 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilenler

01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen; Devlet tahvili, Hazine bonoları ile Toplu Konut dairesi, Kamu Ortaklığı dairesi ve Özelleştirme dairesi tarafından ihraç edilen menkul kıymetler ve özel sektör tahvillerinden 2010 yılında elde edilen faiz gelirleri GVK'nın geçici 67. maddesi hükmüne göre tam mükellefler için %10, dar mükellefler için % 0 oranında tevkifata tabidir. Bu şekilde tevkif suretiyle vergilendirilen faiz gelirleri, dar mükellef kurumlar ile tam ve dar mükellef gerçek kişiler tarafından, tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir.

Tam mükellef kurumlar bu gelirleri kurum kazancına dahil etmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutacaklardır. Tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler ise beyanname üzerinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir.

2.5.5.6.5 Eurobond faiz gelirleri

İhraç tarihine bakılmaksızın, TC Hazine Müsteşarlığı tarafından yurtdışında ihraç edilen eurobondlardan elde edilen faiz gelirleri % 0 (sıfır) oranında tevkifata tabidir.

Döviz cinsinden ihraç edilmiş olmaları sebebiyle, bu gelirler için indirim oranı uygulaması söz konusu değildir. Bu kıymetlerin iftası sırasında oluşan anapara kur farkları gelir sayılmaz. Tam mükellef gerçek kişiler tarafından 2010 yılında elde edilen ve yukarıdaki esaslar dahilinde hesaplanan eurobond faiz gelirlerinin, bu yıl için belirlenen beyan sınırını aşması durumunda, tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Tam mükellef kurumların eurobondlardan elde ettikleri faiz gelirlerini ise tutarı ne olursa kurum kazancına dahil etmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutmaları gerekmektedir.

Dar mükellef kurum ve gerçek kişiler tarafından sözü geçen menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirleri beyana ve vergiye tabi değildir.

2.5.5.6.6 Yabancı ülke hazinelerince ihraç edilen tahvillerin faiz gelirleri

Tam mükellef gerçek kişiler tarafından, yabancı ülke hazineleri ve yurtdışındaki şirketler tarafından ihraç edilen tahvillerden 2010 yılında elde edilen faiz gelirlerinin, bu yıl için belirlenen beyan sınırı olan 1.090 TL'yi aşması durumunda tamamı Türkiye'de beyan edilecektir. Beyannamenin 2011 yılının Mart ayı başından 25'ine kadar verilmesi gerekmektedir.

Tam mükellef kurumlar ise bu gelirleri, tutarı ne olursa olsun kurum kazancına dahil etmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutacaklardır.

2.5.5.6.7 Yurtdışıındaki bankalardaki mevduat hesaplarından elde edilen faizler

Tam mükellef gerçek kişiler için yurtdışıındaki bankalarda açtırdıkları mevduat hesaplarından elde ettikleri faiz gelirlerinin, 2010 yılı beyan sınırını olan 1.090 TL'yi aşması halinde, tamamının 2011 yılının Mart ayı başından 25'ine kadar yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Tam mükellef kurumlar ise bu gelirleri tutarı ne olursa olsun kurum kazancına dahil etmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutacaklardır.

2.5.5.6.8 Devlet tahvili, Hazine bonusu ile Toplu Konut daresi ve Özelleştirme daresi tarafından çıkarılan menkul kıymetler ve özel sektör tahvili alım-satım kazançları

01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan söz konusu menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar stopaja tabi değildir. Tam mükellef gerçek kişiler için 2010 yılında sağlanan kazançların safi tutarının (endekslemeden sonra bulunan tutar) bu yıl için belirlenecek istisna tutarını aşması halinde, sadece aşan tutarın, 2011 yılının Mart ayı başından 25'ine kadar yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyanı zorunludur.

Tam mükellef kurumlar ise bu gelirleri tutarı ne olursa olsun, kurum kazancına dahil etmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutacaklardır.

Dar mükellef gerçek kişiler ve kurumların söz konusu menkul kıymetlerden sağladıkları kazancın hesabında, kur farkından kaynaklanan kazançlar dikkate alınmaz. Tam mükellef gerçek kişiler için geçerli olan istisna tutar uygulaması, dar mükellef gerçek kişiler için de geçerlidir. 2010 yılında bu istisnayı aşan bir kazanç elde edilmesi durumunda, dar mükellef gerçek kişiler, kazancın elde edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde bu kazançlarını münferit beyanname ile beyan ederek hesaplanan vergiyi aynı sürede ödemek zorundadırlar.

Dar mükellef kurumların ise elde ettiği kazançlar % 20 oranında kurumlar vergisine tabidir. Bu verginin kazancın elde edildiği tarihten itibaren 15 gün içerisinde verilecek olan özel beyanname ile beyan edilerek aynı süre içerisinde ödenmesi gerekmektedir. Ayrıca kurumlar vergisi sonrası kalan tutar üzerinden % 15 oranında hesaplanan stopajın da aynı sürede ödenmesi gerekmektedir. Böylelikle dar mükellef kurumların söz konusu kazançları üzerindeki vergi yükü % 32 olmaktadır.

01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen söz konusu menkul kıymetlerden 2010 yılında elde edilen alım satım kazançları ise GVK'nın geçici 67. maddesi hükümlerine göre, tam mükellefler için % 10, dar mükellefler için % 0 oranında tevkifata tabidir. Bu şekilde tevkif suretiyle vergilendirilen alım satım kazançları, dar mükellef kurumlar ile tam ve dar mükellef gerçek kişiler tarafından, tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir. Başka gelirler dolayısıyla beyanname verildiği durumlarda da bu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir.

Tam mükellef kurumlar ise bu gelirleri kurum kazancına dahil etmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutacaklardır. Tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler ise beyanname üzerinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir.

2.5.5.6.9 Eurobond alım satım kazançları

Gerek 2006 yılından önce gerekse de 2006 yılından sonra ihraç edilmiş olsun eurobondların

elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar geçici 67. maddenin kapsamına girmemektedir. Dolayısıyla bu gelirler üzerinden stopaj yapılmayacaktır.

Tam mükellef gerçek kişiler tarafından, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen eurobondlardan olduğu gibi, bu tarihten sonra ihraç edilen eurobondlardan da 2010 yılında elde edilen alım satım kazançlarının Türk Lirası bazında hesaplanması gerekmektedir. Kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yöntemi kullanılabilir. Ancak 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen eurobondlardan sağlanan kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yönteminin kullanılabilmesi için ÜFE farkının % 10'un üzerinde olması gerekmektedir.

01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen eurobondlardan tam mükellef gerçek kişiler tarafından elde edilen kazançlar için herhangi bir istisna söz konusu olmadıkça, kazancın tutarı ne olursa olsun beyan edilmesi gerekmektedir. Bu tarihten önce ihraç edilen eurobondlardan 2010 yılında sağlanan kazançların ise 18.000 TL'lik kısmı gelir vergisinden istisnadır. Bu tutarı aşan bir kazanç elde edilmesi durumunda sadece aşan kısmın beyan edilmesi, beyannamenin de 2011 yılının Mart ayı başından 25'ine kadar verilmesi gerekmektedir. Bu kazançlar beynamede "diğer kazanç ve iratlar" olarak beyan edilecektir.

Eurobondun ihraç tarihine ve elde edilen gelirin tutarına bakılmaksızın, tam mükellef kurumlar, bu menkul kıymetlerden elde ettikleri kazançları kurum kazancına dahil etmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutacaklardır.

Dar mükelleflerin eurobond satışından sağladıkları kazançlar ise beyana ve vergiye tabi değildir.

2.5.5.6.10 Menkul kıymet yatırım fonlarından elde edilen gelirler

Menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin tam mükellefler tarafından elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, GVK'nın geçici 67. maddesi kapsamında % 10 oranında stopaja tabidir. Dar mükellefler tarafından elde edilen bu gelirler üzerinden ise % 0 (sıfır) oranında stopaj yapılmaktadır.

Bu şekilde tevkif suretiyle vergilendirilen kazançlar dolayısıyla dar mükellef kurumlar ile tam ve dar mükellef gerçek kişiler tarafından yıllık beyanname verilmeyeceği gibi, başka gelirler dolayısıyla beyanname verildiği durumlarda da bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

Tam mükellef kurumlar bu gelirleri kurum kazancına dahil etmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutacaklardır. Tevkif suretiyle ödenen vergiler ise beyanname üzerinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir.

Diğer taraftan sürekli olarak portföyünün en az % 51'i MKB'de işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının katılma belgelerinin, tam mükellefler tarafından bir yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazançlar, tevkifat uygulaması kapsamında değerlendirilmeyecektir. Buna göre 2010 yılında tam mükellef kurum ve gerçek kişiler tarafından elde edilen söz konusu gelirler üzerinden stopaj yapılmayacaktır.

2.5.5.6.11 Vadeli işlem ve opsiyon işlemlerinden sağlanan kazançlar

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden elde edilen kazançlar stopaja tabidir.

Tam mükellef gerçek kişiler ve kurumlar tarafından 01.01.2009 tarihinden itibaren Vadeli İşlemler Borsasında (VOB) satın alınan, hisse senetlerine (menkul kıymet yatırım ortaklıkları hariç) veya

hisse senedi endekslerine dayalı kontratlardan sağlanan kazançlar için stopaj oranı % 0'a (sıfır) indirilmiştir. Ancak 2010 yılında VOB'da, yukarıda belirtilenler dışındaındaki kıymetlere dayalı kontratlar kapsamında tam mükellef gerçek kişiler ve kurumlar tarafından sağlanan kazançlar üzerinden % 10 oranında stopaj yapılacaktır. Bu oranlar, tam mükellef gerçek kişilerin VOB dışında banka ve aracı kurum aracılığıyla gerçekleştirilen işlemler için de geçerlidir.

2010 yılında tam mükellef gerçek kişilerce elde edilen söz konusu gelirler stopaj yolu ile vergilendirilmiştir. (0 veya % 10), tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir.

Tam mükellef kurumlar tarafından VOB dışında gerçekleştirilen işlemler ise stopaja tabi değildir.

Tam mükellef kurumlar VOB'da veya VOB dışında gerçekleştirilen işlemlerden sağladıkları kazançları kurum kazancına dahil etmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutacaklardır. VOB'da yapılan işlemler üzerinden tevkif suretiyle ödenen vergiler ise beyanname üzerinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir.

Dar mükellef gerçek kişiler ve kurumlar tarafından VOB'da gerçekleştirilen işlemlerden sağlanan kazançlar % 0 oranında stopaja tabidir. Oran % 0 olsa da, tevkif yoluyla vergilendirildiği kabul edildiğinden, bu kazançlar dar mükellefler tarafından beyan edilmeyecektir.

2.6 Beyan esası

2.6.1 Genel olarak

Gelir vergisi esas itibarıyla, mükelleflerin, kanunun 2. maddesinde sayılan gelir unsurlarından bir yıllık dönem içinde elde ettikleri gelirler üzerinden alınır. Ancak bazı hallerde, gelirin niteliğine ve tutarına bağlı olarak yıllık beyanname verilmemektedir. Bu gibi durumlarda, emir söz konusu gelir stopaja tabi tutulmuş ise bu stopaj, nihai vergi haline dönüşmektedir.

2.6.2 Beyanname verilmeyecek haller

Tam mükellefiyet esasında vergilendirilen gerçek kişilerin, 2010 yılında elde ettikleri, aşağıda sayılan gelirleri beyan edilmeyecek, baki gelirleri için beyanname verilse dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

2.6.2.1 Tam mükellefiyette

- Gerçek usulde vergilendirilmeyen ziraî kazançlar,
- Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin (15) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları,
- Kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı,
- Tek kişi verenden alınmış ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretler
- Birden fazla kişi verenden ücret almakla beraber, birden sonraki kişi verenden aldıkları ücretlerinin toplamı, GVK'nın 103. maddesinde yer alan gelir vergisi tarifesinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (22.000 TL) aşmayan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri,
- Vergiye tabi gelir toplamının (yukarıda belirtilenler hariç), 103. maddede yazılı tarifinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (22.000 TL) aşmaması koşuluyla, Türkiye'de tevkifata tâbi tutulmuş

olan; birden fazla i verenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları,

g. 2010 yılında elde edilen ve toplamı 1.090 TL'yi aşmayan, tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları.

2.6.2.2 Dar mükellefiyette

Tamamı Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan; ücretler, serbest meslek kazançları, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratlar.

2.6.3 Gelirin aile üyelerince beyan edileceği

Gelir vergisi mevzuatı uyarınca her bir aile bireyinin gelirlerini ayrı ayrı beyan etmesi gerekmektedir.

Buna göre, ekin ve çocukların geliri, 1999 öncesi uygulamada geçerli olduğu gibi aile reisi sıfatıyla koca tarafından değil, kendilerince beyan edilecektir. Böylece, aile fertlerinin bütün gelirlerinin bir beyannamede toplanmasından dolayı, daha yüksek oranda bir vergi ödenmesi uygulamasına da son verilmiş olmaktadır.

Ancak henüz reisi sayılmayan çocukların gelirleri ile ilgili beyanname onlar adına velileri tarafından verilecektir.

2.6.4. Yıllık beyannamenin verileceği yer

Yıllık gelir vergisi beyannamesi, mükellefin ikametgahının bulunduğu yer vergi dairesine verilir. Ancak iş yeri, Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen illerde bulunan mükellefler beyannamelerini iş yerlerinin bulunduğu yer vergi dairesine vermek zorundadır. Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen iller arasında İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana gibi birçok büyük ilimiz bulunmaktadır.

2.6.5 Yıllık beyannamenin verilme zamanı ve ödeme süreleri

Gerçek kişiler tarafından 2010 yılında elde edilen gelirler üzerinden hesaplanan vergiler aşağıdaki tabloda yer alan tarihlerde beyan edilip ödenecektir.

Mükellef	Beyan	Ödeme
Geliri sadece basit usulde tespit edilen ticari kazançlardan olanlar	25 Nisan 2011	2011 yılının Nisan ve Haziran ayları (2 taksit)
Gerçek usulde vergilendirilen mükellefler	25 Mart 2011	2011 yılının Mart ve Temmuz ayları (2 taksit)

2.7 2009 yılında elde edilen gelirlerinin beyanı ve vergilendirilmesine ilişkin örnekler

(Tam mükellef gerçek kişiler için)

Örnek 1

(A) A. . 2008 takvim yılına ilişkin olarak Ticaret Kanunu uyarınca ayrılması gereken yedek akçeler ayrıldıktan sonra kalan karın tamamının ortaklara dağıtılmasına karar vermiş ve söz konusu temettü

25

ortaklara, 31 Mart 2009 tarihinde ödenmiş tir.

Bu kar da itimından, (A) A. 'nin gerçek ki i orta ı olan Bayan (B)'nin hissesine 50.000 TL brüt temettü dü mü tür. Bu tutar üzerinden (A) A. tarafından % 15 oranında 7.500 TL tevkifat yapılmı olup, tevkifat sonrası kalan 42.500 TL tutarındaki net kar payı (B)'nin banka hesabına yatırılmış tır. Bayan (B)'nin beyana tabi ba ka geliri bulunmamaktadır.

Elde edilen temettü geliri (Brüt)	50.000 TL
stisna tutar (50.000 / 2) (-)	25.000 TL
stisna sonrası kalan temettü (*)	25.000 TL
Gelir vergisi matrahı	25.000 TL
Hesaplanan gelir vergisi	
22.000 TL için 3.965 TL (25.000 – 22.000) * % 27 = 810 TL	4.775 TL
Mahsup edilecek stopaj (-)	7.500 TL
Ödenecek gelir vergisi (4.775 -.7500)	0 TL
ade alınacak gelir vergisi (7.500 – 4.775)	2.725 TL

(*) stisna sonrası kalan 25.000 TL, 22.000 TL'lik beyan sınırını a tı ndan, 25.000 TL'nin tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Örnek 2

(C)'nin 2009 yılında elde etti i gelirler a a ıdaki gibidir.

- Mevduat faizi (Stopajlı)	30.000 TL
- Repo (Stopajlı)	20.000 TL
- Hisse senedi alım-satım kazancı (Aracı kurum tarafından % 0 oranında stopaj yapılmı tır)	53.000 TL
- Devlet tahvili kupon faiz geliri	60.000 TL

(2005 yılında ihraç edilmiş , enflasyon indirimi sonrası)

- (C)'nin repo ve mevduat faiz geliri ile MKB'de gerçekleştirilen hisse senedi satı ndan sağ ladı ı kazanç GVK geçici 67. madde hükümlerine göre stopaja tabi tutuldu undan, bu gelirler beyan edilmeyecektir.

- 2005 yılında ihraç edilen Devlet tahvillerinden elde edilen gelirlere 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanacağı ndan, bu gelir üzerinden stopaj yapılmayacaktır. 31.12.2005 tarihinde geçerli olan mevzuat uyarınca bu menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerine enflasyon indirimi uygulanabilecektir. Enflasyon indiriminden sonra kalan tutarın 22.000 TL'yi a ması durumunda, enflasyon indirimi sonrası kalan tutarın beyan edilmesi gerekmektedir.

(C)'nin 2005 yılında ihraç edilen Devlet tahvillerinden 2009 yılında elde etti i faiz gelirisinin

enflasyon indiriminden sonraki tutarı olan 60.000 TL, 22.000 TL'lik beyan sınırını aştığından, tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Elde edilen Devlet tahvili faiz geliri	60.000 TL
Gelir vergisi matrahı	60.000 TL
Hesaplanan gelir vergisi	
50.000 TL için 11.525 TL (60.000 – 50.000) * % 35 = 3.500 TL	15.025 TL
Ödenecek gelir vergisi	11.525 TL

Örnek 3

(D)'nin 2009 yılında elde ettiği gelirler aşağıdaki gibidir.

-Tek i verenden ücret geliri (Stopaja tabi tutulmuş)	25.000TL
-Mevduat faizi (Stopajlı)	11.000TL
-Brüt kar payı (Stopajlı)	30.000TL

- 2009 yılında tek i verenden elde edilen ve stopaj yoluyla vergilendirilmiş olan ücretler ile GVK geçici 67. madde kapsamında yine stopaj suretiyle vergilendirilmiş mevduat faizleri, tutarı ne olursa olsun yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmeyecektir.

- (D) tarafından elde edilen brüt kar payı tutarının yarısı olan 15.000 TL, 22.000 TL'lik beyan sınırının altında kaldığından bu gelir de beyan edilmeyecektir.

Örnek 4

(E)'nin 2009 yılında elde ettiği gelirler aşağıdaki gibidir.

- Stopaja tabi tutulmuş ücret geliri (ikinci i verenden, ikinci i verenden alınan 11.000 TL)	39.000 TL
- Repo kazancı (Stopajlı)	22.000 TL
- Mevduat faizi (Stopajlı)	40.000 TL
- Brüt i yeri kira geliri (Stopajlı)	7.500 TL

- (E) tarafından elde edilen repo kazancı ve mevduat faiz geliri, stopaja tabi tutulduğu için tutarı ne olursa olsun beyannameye dahil edilmeyecektir. (GVK geçici 67. madde)

- ikinci i verenden alınan 11.000 TL tutarındaki ücret geliri, 22.000 TL'lik beyan sınırının altında olduğu için beyan edilmeyecektir. (GVK 86. madde)

- Stopajlı i yeri kirası olarak elde edilen tutar için de, 22.000 TL'lik beyan sınırının altında kalması sebebiyle beyanname verilmeyecektir. (GVK 86. madde)

Örnek 5

- Gerçek ki i (F)'nin 2009 yılında elde etti i brüt kira gelirleri, bu gelirler üzerinden ilgili ki i veya kurumlarca yapılan stopaj tutarları ve elde etti i net gelirler a a ıdaki gibidir.

- (F) önceki yılki beyannamesinde götürü gider yöntemini seçmi tir.

Gelir türü	Brüt gelir (TL)	Stopaj (TL)	Net gelir (TL)
Konut kira geliri	9.600	---	9.600
yeri kira geliri	16.000	3.200	12.800
Toplam	25.600	3.200	22.400

Konut kira geliri

- Gerçek ki iler tarafından konut olarak kiraya verilen gayrimenkullerden 2009 yılında elde edilen kira gelirlerinin 2.600 TL'si gelir vergisinden istisnadır.

- Konut kira geliri bu tutardan fazla ise a an kısmın beyan edilmesi gerekir.

- Mükellef (F)'nin elde etti i konut kira geliri 2.600 TL'den fazla oldu u için $(9.600 - 2.600 =) 7.000$ TL'yi gelir vergisi beyannamesi ile beyan etmelidir.

Beyan sınırı ile kar ıla tırma

- Konut kira geliri	9.600 TL
- stisna tutar (-)	2.600 TL
- stisna sonrası konut kirası (1)	7.000 TL
- Brüt i yeri kira geliri (2)	16.000 TL
- Toplam (1 + 2)	23.000 TL

stisna sonrası konut kira geliri ile brüt i yeri kirası toplamı olan 23.000 TL, 2009 yılı gelirleri için geçerli olan 22.000 TL'lik beyan sınırından fazla oldu undan, i yeri kira geliri de beyannameye dahil edilecektir.

Gelir vergisi hesabı

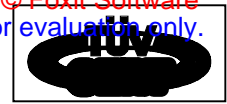
- Elde edilen konut kira geliri	9.600 TL
- stisna tutar (-)	2.600 TL
- stisna sonrası konut kirası (1)	7.000 TL
- Brüt i yeri kira geliri (2)	16.000 TL
- Toplam gayrimenkul sermaye iradı (1 +2)	23.000 TL

Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
http://www.foxitsoftware.com For evaluation only.

özdo rular

serbest muhasebeci mali mü avirlik ltd. ti.
"Chartered Accountants & Auditors Ltd."

DIN EN ISO 9001:2000
Sertifika Tescil no:
01 100 042822

- Götürü gider (23.000 x % 25) (-)	5.750 TL
- Beyana tabi GMS (GV matrahı)	17.250 TL
- Hesaplanan gelir vergisi	
8.700 TL için 1.305	3.015 TL
(17.250 – 8.700) * % 20 = 1.710TL	
- Mahsup edilecek vergiler (-)	3.200 TL
- Ödenecek gelir vergisi (3.015 – 3.200)	0 TL
- ade alınacak gelir vergisi (3.200 – 3.015)	185 TL

Örnek 6

Gerçek ki i (G)'nin 2009 yılında elde etti i gelirler:

- Serbest meslek kazancı	100.000 TL
- Konut kira geliri	10.000 TL
- yeri kira geliri (Brüt)	24.000 TL
- Kesinti yolu ile ödenen vergiler	24.800 TL
- Serbest meslek kazancı	20.000 TL
- yeri kira geliri	4.800 TL

Mükellef (G) serbest meslek kazancını beyan etmek zorundadır. Serbest meslek erbabı oldu u için konut kira gelirleri için uygulanan 2.600 TL'lik istisnadan yararlanamayacaktır. Konut ve i yeri kira gelirleri toplamı 22.000 TL'lik beyan sınırını a tı ndan, tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

- Elde edilen konut kira geliri	10.000 TL
- Elde edilen i yeri kira geliri (Brüt)	24.000 TL
- Toplam gayrimenkul sermaye iradı	34.000 TL
- Götürü gider (34.000 x % 25) (-)	8.500 TL
- Beyana tabi gayrimenkul sermaye iradı	25.500 TL
- Beyana tabi serbest meslek kazancı	100.000 TL
- Gelir vergisi matrahı	125.500 TL
- Hesaplanan gelir vergisi	
50.000 TL için 11.525 TL	37.950 TL
(125.500 – 50.000) * % 35 = 26.425TL	
- Mahsup edilecek vergiler (-)	24.800 TL
- Ödenecek gelir vergisi (37.950 – 24.800)	13.150 TL